

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 31 stycznia 2024 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Paweł Kołodziejcki

Protokolant Katarzyna Gajewska

w sprawie **T. Ż.**

ukaranego z art. 94 § 1 k.w.

po rozpoznaniu w Izbie Karnej na posiedzeniu w trybie art. 535 § 5 k.p.k.

w zw. z art. 112 k.p.w.

w dniu 31 stycznia 2024 r.,

kasacji wniesionej przez Prokuratora Generalnego na korzyść ukaranego

od wyroku Sądu Okręgowego w Szczecinie

z dnia 3 kwietnia 2023 r., sygn. akt IV Ka 2208/22,

utrzymującego w mocy wyrok Sądu Rejonowego w Stargardzie

z dnia 31 października 2022 r., sygn. akt II W 380/22,

1. uchyla zaskarżony wyrok Sądu Okręgowego w Szczecinie z dnia 3 kwietnia 2023 r., sygn. akt IV Ka 2208/22 oraz utrzymany nim w mocy wyrok Sądu Rejonowego w Stargardzie z dnia 31 października 2022 r., sygn. akt II W 380/22 i na podstawie art. 5 § 1 pkt 8 k.p.w. umarza postępowanie w sprawie prowadzonej w wyniku nieuzasadnionego potraktowania pisma obwinionego z dnia 3 czerwca 2022 r. jako sprzeciwu;

2. kosztami postępowania w sprawie obciąża Skarb Państwa.

[J.J.]

UZASADNIENIE

Komenda Powiatowa Policji w Stargardzie skierowała do Sądu Rejonowego w Stargardzie wniosek o ukaranie T. Ż. za to, że w dniu 1 marca 2022 r., około godziny 06:10 w miejscowości D. na ul. [...], prowadził samochód osobowy marki [...] o nr rej. [...], nie mając do tego uprawnienia, tj. za wykroczenie z art. 94 § 1 k.w.

Sąd Rejonowy w Stargardzie, wyrokiem nakazowym z dnia 22 kwietnia 2022r., sygn. akt II W 380/22 uznał obwinionego T. Ż. za winnego popełnienia zarzucanego mu wykroczenia, za które na podstawie art. 94 § 1 k.w. wymierzył mu „karę 400 (czterysta) złotych grzywny” (pkt I), a na podstawie art. 627 k.p.k. w zw. art. 119 k.p.w. i art. 118 § 1 k.p.w. oraz art. 3 ust. 1 i art. 21 pkt 1 ustawy z dnia 23 czerwca 1973 r. o opłatach w sprawach karnych (Dz.U. z 1983 r. Nr 49, poz. 223 z późn. zm.) zasądził od ww. na rzecz Skarbu Państwa „koszty postępowania w postaci wydatków postępowania w wysokości 70 zł oraz 40 zł tytułem opłaty” (pkt II).

Odpis powyższego wyroku nakazowego został doręczony Komendzie Powiatowej Policji w Stargardzie w dniu 2 maja 2022 r. oraz ukaranemu T.Ż. w dniu 5 maja 2022 r.

Następnie Sąd Rejonowy w Stargardzie postanowieniem z dnia 23 maja 2022r., sygn. akt II W 380/22 sprostował oczywistą omyłkę pisarską zawartą we wskazanym wyżej wyroku nakazowym w ten sposób, iż:

- w pkt I wyroku w miejsce zapisu: „karę 400 (czterysta) złotych” wpisał: „karę 1.500 (tysiąc pięćset) złotych”,
- dodał pkt II o treści: „Na podstawie art. 94 § 3 k.w. orzeka środek karny w postaci zakazu prowadzenia wszelkich pojazdów mechanicznych w ruchu lądowym na okres 6 (sześciu) miesięcy”;
- w pkt II wyroku w miejsce wpisu: „tytułem opłaty”, wpisał „tytułem częściowej opłaty”.

Odpis powyższego postanowienia wraz z pouczeniem o sposobie i terminie zaskarżenia został doręczony stronom postępowania w dniu 2 czerwca 2022 r.

T. Ż. w dniu 6 czerwca 2022 r. złożył do Sądu Rejonowego w Stargardzie pismo procesowe opatrzone nagłówkiem „Prośba”, w którym wskazał, iż „odnosząc się do wyroku wydanego przez Sąd Rejonowy w Stargardzie dnia 23.05.2022 r., który

otrzymałem 02.06.2022 r. z sygnatury akt II W 380/22 [z]wracam się z ogromną prośbą do Wysokiego Sądu o zamianę mojego zakazu prowadzenia wszelkich pojazdów mechanicznych na karę grzywny”. Zastępca Przewodniczącego II Wydziału Karnego Sądu Rejonowego w Stargardzie, zarządzeniem z dnia 8 czerwca 2022 r., przyjął pismo T. Ż. jako sprzeciw od wyroku nakazowego uznając przy tym, że jest on dopuszczalny i został wniesiony w terminie przez uprawniony podmiot.

W dniu 20 czerwca 2022 r. T. Ż. nadał do Sądu Rejonowego w Stargardzie dwa pisma procesowe opatrzone nagłówkiem „zażalenie”. Z obu pism wynikało wprost, że dotyczą one postanowienia z dnia 23 maja 2022 r., o sygn. akt II W 380/22 o sprostowaniu oczywistej omyłki pisarskiej i kwestionują jego zasadność. W jednym z pism T. Ż. wskazał, iż uprzednia „prośba” została nadana do sądu w terminie przewidzianym dla zażalenia i powinna zostać potraktowana jako taki środek zaskarżenia.

Zalegające w aktach sprawy zarządzenie z dnia 5 lipca 2022 r. wskazuje, iż T. Ż. miał zostać poinformowany, że w jego sprawie nie obowiązuje wyrok nakazowy z dnia 22 kwietnia 2022 r. w formie pierwotnej jak i po sprostowaniu, albowiem zarządzeniem z dnia 8 czerwca 2022 r. złożone przez niego pisma potraktowano jako sprzeciw od tego wyroku, co spowodowało, że wyrok nakazowy utracił moc, a sprawa zostanie przeprowadzona od początku w trybie zwyczajnym.

Na rozprawie w dniu 31 października 2022 r. T. Ż. złożył wniosek o skazanie go bez przeprowadzania postępowania dowodowego, który został uwzględniony, w następstwie czego wyrokiem z dnia 31 października 2022 r., sygn. akt II W 380/22 Sąd Rejonowy w Stargardzie uznał go za winnego tego, że w dniu 1 marca 2022 r., około godziny 06:10 w miejscowości D. na ul. [...], prowadził samochód osobowy marki [...] o nr rej. [...], nie mając do tego uprawnienia, tj. popełnienia wykroczenia z art. 94 § 1 k.w., za które wymierzył mu karę grzywny w wysokości 1.500 zł (pkt I). Ponadto, na podstawie art. 29 § 1 k.w. w zw. z art. 94 § 3 k.w. orzekł wobec niego zakaz prowadzenia wszelkich pojazdów mechanicznych w ruchu lądowym na okres 6 miesięcy (pkt II), a na podstawie art. 627 k.p.k. w zw. z art. 119 k.p.w. w zw. z art. 118 § 1 k.p.w. oraz art. 3 ust. 1 w zw. z art. 21 pkt 2 ustawy z dnia 23 czerwca 1976 r. o opłatach w sprawach karnych zasądził od wymienionego na rzecz Skarbu

Państwa koszty postępowania w postaci wydatków postępowania w kwocie 120 zł oraz opłaty w kwocie 150 zł.

T. Ż. nie złożył wniosku o sporządzenie pisemnego uzasadnienia powyższego wyroku, niemniej jednak w ustawowym terminie do dokonania tej czynności wniósł apelację, zaskarżając go w całości i wnosząc o jego zmianę. W uzasadnieniu podniósł, że wprowadził popełnił zarzucane mu wykroczenie, lecz uprzednio został już za nie prawomocnie ukarany wyrokiem nakazowym Sądu Rejonowego w Stargardzie z dnia 22 kwietnia 2022 r.

Sąd Okręgowy w Szczecinie wyrokiem z dnia 3 kwietnia 2023 r., sygn. akt IV Ka 2208/22 utrzymał zaskarżony wyrok w mocy (pkt I), zasądzając od T. Ż. na rzecz Skarbu Państwa kwotę 50 zł tytułem zryczałtowanych wydatków w sprawach o wykroczenia za postępowanie przed sądem drugiej instancji oraz wymierzając wymienionemu kwotę 150 zł opłaty za to postępowanie (pkt II).

W dniu 29 września 2023 r. do Sądu Najwyższego wpłynęła kasacja Prokuratora Generalnego, który zaskarżył wyrok Sądu Okręgowego w Szczecinie z dnia 3 kwietnia 2023 r., sygn. akt IV Ka 2208/22, utrzymujący w mocy wyrok Sądu Rejonowego w Stargardzie z dnia 31 października 2022 r., sygn. akt II W 380/22 w całości, na korzyść T. Ż. Prokurator Generalny względem zaskarżonego wyroku sformułował zarzut rażącego i mającego istotny wpływ na treść orzeczenia naruszenia przepisów prawa procesowego, a mianowicie art. 433 § 1 i 2 k.p.k. w zw. z art. 109 § 2 k.p.w. i w zw. z art. 104 § 1 pkt 7 k.p.w. oraz art. 5 § 1 pkt 8 k.p.w., polegającego na przeprowadzeniu wadliwej kontroli odwoławczej wyroku Sądu pierwszej instancji, zainicjowanej apelacją złożoną przez obwinionego T. Ż., zarzucającą wydanie tego orzeczenia mimo wcześniejszego uprawomocnienia się zapadłego w tej samej sprawie wyroku nakazowego, co skutkowało niesłusznym utrzymaniem w mocy orzeczenia sądu *meriti* w sytuacji, gdy postępowanie co do tego samego czynu tego samego obwinionego zostało już wcześniej zakończone wyrokiem nakazowym Sądu Rejonowego w Stargardzie z dnia 22 kwietnia 2022 r., sygn. akt II W 380/22, który uprawomocnił się *de facto* bez zaskarżenia w dniu 13 maja 2022 r., gdyż pismo procesowe obwinionego, złożone w dniu 6 czerwca 2022 r., stanowiło w istocie zażalenie na postanowienie Sądu Rejonowego w Stargardzie z dnia 23 maja 2022 r. o sprostowaniu oczywistej omyłki pisarskiej w wyroku

nakazowym, modyfikujące m.in. zawarte w tymże orzeczeniu rozstrzygnięcie o karze i środku karnym, a zatem, uznanie go – zarządzeniem Przewodniczącego Wydziału Karnego Sądu Rejonowego w Stargardzie z dnia 8 czerwca 2022 r. – mimo odmiennego charakteru tegoż pisma i upływu terminu, określonego w art. 506 § 1 k.p.k., który nie został przywrócony, za sprzeciw od wymienionego wyroku nakazowego i przyjęcie go, co nastąpiło z rażącym naruszeniem art. 118 § 1 i 2 k.p.k. w zw. z art. 38 § 1 k.p.w. oraz art. 506 § 1 k.p.k. w zw. z art. 94 § 1 i 3 k.p.w., co powodowało, iż wystąpiła negatywna przesłanka procesowa w postaci *rei iudicate*, stanowiąca bezwzględną przyczynę uchylenia orzeczenia, określoną w art. 104 § 1 pkt 7 k.p.w.

W obliczu tak sformułowanego zarzutu, Prokurator Generalny wniósł o uchylenie zaskarżonego kasacją wyroku oraz utrzymanego nim w mocy wyroku Sądu Rejonowego w Stargardzie i umorzenie postępowania na podstawie art. 537 § 2 k.p.k. w zw. z art. 112 k.p.w. w zw. z art. 5 § 1 pkt 8 k.p.w.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Kasacja okazała się oczywiście zasadna, co umożliwiło jej rozpoznanie w trybie art. 535 § 5 k.p.k. w zw. z art. 112 k.p.w. na posiedzeniu w składzie jednoosobowym (*vide* art. 15 § 4 k.p.w.).

Nie budzi wątpliwości, że wyrok nakazowy Sądu Rejonowego w Stargardzie z dnia 22 kwietnia 2022 r., sygn. akt II W 380/22 uprawomocnił się w dniu 13 maja 2022 r., tj. z upływem 7-dniowego terminu do wniesienia sprzeciwu (art. 506 § 1 k.p.k. w zw. z art. 94 § 1 k.p.w.). Stąd też podlegał on wykonaniu i to niezależnie od jego wadliwości polegającej na wymierzeniu grzywny poniżej dolnej granicy określonej w art. 94 § 1 k.w. i zaniechaniu orzeczenia obligatoryjnego zakazu prowadzenia pojazdów w myśl art. 94 § 3 k.w., co wywołało nieuprawnioną korzyść dla T. Ż.

Powyższe nieprawidłowości zostały dostrzeżone przez Sąd Rejonowy w Stargardzie, albowiem podjął on działania zmierzające do ich konwalidowania w trybie art. 105 § 1 k.p.k. w zw. z art. 38 § 1 k.p.w. Nie oceniając prawidłowości takiego postąpienia, o czym w dalszej części uzasadnienia, nie budzi wątpliwości, że pismo T. Ż. z dnia 6 czerwca 2022 r. stanowiło zażalenie na sprostowanie oczywistej omyłki pisarskiej, a nie sprzeciw od wyroku nakazowego, za czym przemawiają następujące argumenty. Po pierwsze, znaczenie środka odwoławczego powinno być oceniane

według rzeczywistej treści złożonego oświadczenia, co oznacza konieczność brania pod uwagę treści całego środka odwoławczego, a nie tylko jej części wstępnej (por. wyrok SN z dnia 23 maja 2000 r., IV KKN 99/97, LEX nr 43885). Dopiero analiza całości złożonego pisma procesowego w myśl art. 118 § 1 i 2 k.p.k. (stosowanym odpowiednio w postępowaniu w sprawach o wykroczenia na podstawie art. 38 § 1 k.p.w.) pozwala na odtworzenie rzeczywistej intencji towarzyszącej jego wniesieniu. Tymczasem z pisma T. Ż. z dnia 6 czerwca 2022 r. wynika, że nie zgadza się on z merytoryczną zmianą treści wyroku nakazowego, która została dokonana na jego niekorzyść postanowieniem z dnia 23 maja 2022 r. o sprostowaniu oczywistej omyłki pisarskiej. Potwierdza to również sposób wskazania kwestionowanego orzeczenia, które wprawdzie nazywa „wyrokiem”, lecz jednocześnie precyzuje, że wydane zostało w dniu „23.05.2022 r.”, a otrzymał je „02.06.2022 r.”. Tym samym nawiązuje do postanowienia wydanego w trybie art. 105 § 1 k.p.k. w zw. z art. 38 § 1 k.p.w., a nie wyroku nakazowego, który został wydany i doręczony obwinionemu w zupełnie innych datach. Zatem niewątpliwie celem T. Ż. było zaskarżenie postanowienia z dnia 23 maja 2022 r. o sprostowaniu oczywistej omyłki pisarskiej, a nie wyroku nakazowego, który jak wskazano na wstępie był dla niego korzystny. Po drugie, przedmiotowe pismo procesowe (środek zaskarżenia) T. Ż. zostało wniesione w terminie przewidzianym dla zażalenia na postanowienie o sprostowaniu oczywistej omyłki pisarskiej, co również przemawiało za takim jego potraktowaniem. Po trzecie wreszcie, w chwili wnoszenia przez T. Ż. pisma z dnia 6 czerwca 2022 r. dawno minął termin do złożenia sprzeciwu od wyroku nakazowego Sądu Rejonowego w Stargardzie z dnia 22 kwietnia 2022 r. Został on bowiem doręczony oskarżycielowi w dniu 2 maja 2022 r., a obwinionemu w dniu 5 maja 2022 r. Stąd też ostatnim dniem, w którym dopuszczalne było złożenie tego środka zaskarżenia był 12 maja 2022 r. Zatem uznanie pisma T. Ż. z dnia 6 czerwca 2022 r. za sprzeciw od rzeczzonego wyroku nakazowego, obligowało zgodnie z art. 506 § 2 k.p.k. w zw. z art. 38 § 1 k.p.w. do wydania decyzji o odmowie jego przyjęcia jako wniesionego po terminie, względnie potraktowanie pisma jako wniosku o przywrócenie terminu do złożenia sprzeciwu. Tego rodzaju procedury w niniejszej sprawie jednak nie przeprowadzono. Jedynie na marginesie należy dodać, że w razie jakichkolwiek wątpliwości istniała możliwość zwrócenia się do obwinionego o zajęcie stanowiska co do charakteru

rzeczonego pisma. Z całą pewnością pozwoliłoby to na ustalenie, że stanowi ono zażalenie na postanowienie z dnia 23 maja 2022 r., a nie sprzeciw od wyroku nakazowego z dnia 22 kwietnia 2022 r., co zresztą potwierdza dalsza korespondencja obwinionego kierowana do Sądu Rejonowego w Stargardzie. Z powyższych względów, zarządzenie z dnia 8 czerwca 2022 r. wydane przez Zastępcę Przewodniczącego II Wydziału Karnego Sądu Rejonowego w Stargardzie o potraktowaniu „prośby” obwinionego z 6 czerwca 2022 r. jako sprzeciwu wniesionego w terminie należy ocenić jako wadliwe i nie wywołujące skutków prawnych w postaci utraty mocy obowiązującej wyroku nakazowego Sądu Rejonowego w Stargardzie z dnia 22 kwietnia 2022 r. Zgodnie z art. 94 § 3 k.p.w. wyrok nakazowy, od którego nie wniesiono sprzeciwu lub sprzeciw cofnięto, staje się prawomocny.

Wadliwa decyzja o przyjęciu i potraktowaniu pisma T. Ż. jako sprzeciwu od wyroku nakazowego doprowadziła do dalszych błędów polegających na skierowaniu sprawy do rozpoznania na rozprawie, mimo że zgodnie z art. 94 § 3 k.p.w. wyrok nakazowy z dnia 22 kwietnia 2022 r. był prawomocny, a następnie ponownego rozstrzygnięcia o jego odpowiedzialności za to samo wykroczenie, co nastąpiło wyrokiem Sądu Rejonowego w Stargardzie z dnia 31 października 2022 r., sygn. akt II W 380/22, utrzymanym w mocy wyrokiem Sądu Okręgowego w Szczecinie z dnia 3 kwietnia 2023 r., sygn. akt IV Ka 2208/22. Taka sytuacja skutkowała zaś zaistnieniem negatywnej przesłanki procesowej określonej w art. 5 § 1 pkt 8 k.p.w. (*rei iudicatae*), będąc jednocześnie, w myśl art. 104 § 1 pkt 7 k.p.w., uchybieniem stanowiącym bezwzględną przyczynę odwoławczą. Sądy obu instancji orzekały bowiem mimo, iż postępowanie co do tego samego czynu obwinionego z art. 94 § 1 k.w. zostało prawomocnie zakończone. Procedowanie sądu *a quo* stanowiło na tyle jaskrawe pogwałcenie przepisów prawa oraz elementarnej sprawiedliwości, iż zostało dostrzeżone nawet przez osobę mało obeznaną w dziedzinie prawa, czego wyrazem była argumentacja zawarta w osobistej apelacji T. Ż. Uchybienia tego nie wychwycił również sąd *ad quem*, który zamiast uchylić zaskarżony wyrok i umorzyć postępowanie, z niezrozumiałych względów utrzymał go jednak w mocy. Brak uzasadnienia zaskarżonego wyroku uniemożliwia poznanie motywów takiego postąpienia, jednak nie budzi wątpliwości, że rzetelna kontrola odwoławcza winna

doprowadzić do potwierdzenia zaistnienia w sprawie ujemnej przesłanki procesowej określonej w art. 5 § 1 pkt 8 k.p.w.

Reasumując, kasacja Prokuratora Generalnego wniesiona na korzyść T. Ż. okazała się oczywiście zasadna, albowiem zaskarżony wyrok został wydany pomimo tego, że postępowanie co do tego samego czynu obwinionego zostało prawomocnie zakończone wyrokiem nakazowym Sądu Rejonowego w Stargardzie z dnia 22 kwietnia 2022 r., sygn. akt II W 380/22. Skarżący wykazał tym samym zaistnienie uchybienia z art. 104 § 1 pkt 7 k.p.w. w zw. z art. 5 § 1 pkt 8 k.p.w. o randze bezwzględnej przyczyny odwoławczej, którym dotknięty jest wyrok Sądu Okręgowego w Szczecinie z dnia 3 kwietnia 2023 r., sygn. akt IV Ka 2208/22 oraz utrzymany nim w mocy wyrok Sądu Rejonowego w Stargardzie z dnia 31 października 2022 r., sygn. akt II W 380/22. Powyższe skutkowało koniecznością uchylenia obu wskazanych wyroków i na podstawie art. 5 § 1 pkt 8 k.p.w. umorzenia przedmiotowego postępowania zainicjowanego w wyniku nieuzasadnionego potraktowania pisma procesowego T. Ż. z dnia 3 czerwca 2022 r. jako sprzeciwu, a także obciążeniem w tym zakresie kosztami postępowania Skarbu Państwa, po myśli art. 119 § 2 pkt 1 k.p.w.

Na koniec wskazać należy, iż skutek niniejszego orzeczenia Sądu Najwyższego, w obrocie prawnym funkcjonuje wyrok nakazowy Sądu Rejonowego w Stargardzie z dnia 22 kwietnia 2022 r., sygn. akt II W 380/22, który uprawomocnił się w dniu 13 maja 2022 r. Mimo stwierdzonych wad tego orzeczenia, z uwagi na treść art. 110 § 2 k.p.w., nie będzie ono mogło zostać wzruszone w drodze kasacji. Ponadto w dalszym ciągu nieprawomocne pozostaje postanowienie Sądu Rejonowego w Stargardzie z dnia 23 maja 2022 r., sygn. akt II W 380/22 o sprostowaniu oczywistej omyłki pisarskiej w ww. wyroku nakazowym. W chwili obecnej pismo T. Ż. z dnia z dnia 3 czerwca 2022 r. winno zostać potraktowane jako zażalenie na wskazane postanowienie i rozpoznane z uwzględnieniem bogatego orzecznictwa Sądu Najwyższego co do rozumienia pojęcia „oczywistej omyłki pisarskiej i rachunkowej” na gruncie art. 105 k.p.k.

Mając powyższe na uwadze, Sąd Najwyższy orzekł jak w sentencji wyroku.

(P.B.)

[a]